

2020-11-30

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar (U2020/03826/GV)

Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33)

Sveriges akademikers centralorganisation, Saco, har beretts möjlighet att yttra sig över betänkandet Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33).

Saco instämmer i att det behövs nya principer för planering och dimensionering av utbudet i gymnasieskolan. Det behövs också bättre förutsättningar för ökad utbildningskvalitet. Saco tror dock inte att de reformer som utredningen föreslår kommer att leda till tillräckligt genomgripande förändringar och förbättringar.

Saco saknar statligt huvudansvar och en tydlig statlig regional nivå

Sacos huvudsakliga kritik rör utredningens konstaterande att många av de uppgifter som utredningen har att bedöma bäst hanteras och löses på lokal nivå och att huvudmannaskapet för gymnasieskolan och vuxenutbildningen ska ligga kvar hos dagens huvudmän. Saco håller inte med om denna slutsats. Dagens ansvarsfördelning har bidragit till brister i såväl dimensionering och planering av utbildningar som likvärdighet och kvalitet. Det finns en del förslag i utredningen som ökar det statliga ansvaret men de är inte tillräckliga. Saco anser att staten behöver ta huvudansvaret för skolan.

En ytterligare avgörande brist i utredningen är att den dessutom saknar förslag om en tydlig statlig regional nivå. Denna nivå behövs oavsett huvudmannaskap eller omfattning av statligt ansvar. En statlig regional nivå är avgörande för en väl fungerande dimensionering men kan även ha andra viktiga funktioner, t ex som stöd för skolor och huvudmän. Förslag om en statlig regional nivå återfinns i utredningen om likvärdig skola (SOU 2020:28), men saknas tyvärr i denna utredning.

Ökat statligt ansvar för skolan är en fråga som Saco driver tillsammans med Lärarnas Riksförbund och Sveriges Skolledarförbund. Ytterligare synpunkter kring det statliga ansvaret återfinns i deras remissvar.

Saco vill särskilt uppmärksamma den modell för ett statligt ansvarstagande för gymnasieskolan och vuxenutbildningen som tagits fram av Lärarnas Riksförbund och som bifogas deras remissvar. Modellen bygger på statlig finansiering av undervisningskostnaden och en statlig regional struktur för bland annat planering och dimensionering av skolenheter och utbildningar.

Hur fastställs arbetsmarknadens behov?

Det är en bra principiell utgångspunkt att betydande hänsyn ska tas till både elevernas efterfrågan och behov och arbetsmarknadens behov. Saco anser dock att det är oklart utifrån utredningen hur krockar mellan utbud och efterfrågan ska fastställas.

Saco vill också poängtera att arbetsmarknadens behov inte är enkelt att fastställa, och att en mer behovsstyrd dimensionering kräver ett bra beslutsunderlag. Reformeringen av Arbetsförmedlingen har tyvärr medfört att kunskapen om de lokala arbetsmarknadsförhållandena minskar och att möjligheten att göra bra regionala prognoser försvåras.

Om utbudet i större utsträckning ska ske utifrån arbetsmarknadens behov krävs också tydliga riktlinjer för vad som avses med detta, exempelvis vilken arbetsmarknad som avses. I arbetet bör både arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer involveras. Annars finns det en risk för att efterfrågebilden blir ensidig och styrs av kortsiktiga intressen från arbetsgivarhåll.

Saco saknar förslag för en stärkt studie- och yrkesvägledning

Utredningen skriver att Skolverket har bedömt studie- och yrkesvägledning som ett verktyg för att skapa en bättre balans mellan individers och samhällets kompetensförsörjningsbehov. Utredningen skriver också att förutsättningarna för att göra väl underbyggda val skulle kunna förbättras avsevärt om studie- och yrkesvägledningen i grundskolan stärktes. Utifrån denna analys är det förvånande att utredningen inte lägger förslag om hur studie- och yrkesvägledningen ska stärkas.

Vägledningen har länge varit nedprioriterad och tillgången varierar kraftigt mellan skolor och kommuner. Det är uppenbart att det behövs en kraftig satsning på studie- och yrkesvägledning. Det är viktigt för likvärdigheten

och för att alla elever, oavsett bakgrund, ska ha möjlighet att uppnå sin fulla potential. Det kan bidra till bättre matchning mellan elevernas intresse och utbildningsval, och i förlängningen mellan utbildningsutbud och efterfrågan på arbetsmarknaden.

För synpunkter på de enskilda förslagen i utredningen hänvisar Saco till de remissvar som Lärarnas Riksförbund och Sveriges Skolledarförbund lämnat in direkt till departementet.

Med vänlig hälsning
Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granqvist
Samhällspolitisk chef

Linda Simonsen
Utredare